

KUKÁTKO

XXXI. národní přehlídka amatérského divadla pro děti Rakovník 2012

MÍSTO NADÁVEK ANGAŽMÁ

■ Jiřinu Krtičkovou zná většina rakovnických divadelníků jako učitelku z místní ZUŠ. Proto se chvíli spekulovalo, zda nejde v případě režie představení Makaphovy dary pouze o shodu jmen. Velice brzy se zjistilo, že režisérka z Třebechovic pod Orebem a rakovnická učitelka ZUŠ jsou jedna a tatáž osoba.

Znáš tě pouze z rakovnické ZUŠ a z rakovnického souboru. Jak ses najednou dostala do Třebechovického souboru?

V Rakovníku už nebydlím zhruba pět let. Bydlím v Hradci Králové a kromě Rakovníka učím dramaťák i v Třebechovicích pod Orebem. V pondělí a v úterý jsem tam a v pátek v Rakovníku. Jsem tedy pořád tady, ale přitom už bydlím jinde. Musím říct, že třebechovický soubor Symposion funguje už velmi dlouho. Nějak se stalo, že neměli režiséra a tak přišli za mnou, jestli bych s nimi nechtěla něco zkusit. Makaphovy dary jsou první věcí, kterou jsem s nimi zkusila. K mému nástupu v souboru mohu zmínit jednu perličku. Přišla za mnou paní ředitelka ze ZUŠ a zeptala se, zda bych se mohla v úterý zdržet. Že by se mnou potřebovala mluvit paní uklízečka. Čekala jsem, že do-

stanu vynadáno, protože jsem třeba něco zapomněla uklidit. Přemýšlela jsem, co děti roztahaly, kde byly drobky a tak. Pak se ukázalo, že paní uklízečka je členka Symposionu a přišla mě poprosit o spolupráci.

Jak jsi přišla k africkým pohádkám?

Vysvětlila jsem v souboru, že bych nejraději dělala pohádku. Mám s tím největší zkušenosti, protože na dramaťáku zkoušíme pohádky vlastně pořád. Už dlouho se nic podobného v Třebechovicích nedělalo, a tak mi na to kývli. A pak za mnou přišla výtvarnice Lenka Faltová s tím, že by jí lákalo něco afrického, aby se výtvarně mohla realizovat. Začala jsem tedy hledat v afrických pohádkách. Poměrně rychle jsem zjistila, že africké pohádky jsou samá smrt a mnohoženství, našťastí jsem

však objevila i bajky, ze kterých je složeno naše představení.

Něco afrického pro dospělé časem realizovat nebudete?

Máme v plánu zpracovávat pro dospělé Dekameron, ale zatím je vše spíše ve formě nápadu. Uvidíme, co z toho bude. Je třeba říci, že Symposion je výtěžný soubor, který má ještě další hostující režiséry a s každým dělají ještě další hry.

Podle dnešního představení se dá předpokládat, že spolupráce probíhá velmi úspěšně. Dá se tedy předpokládat její pokračování?

Určitě.

Jsi učitelka ZUŠ. Dá se srovnávat práce s dětmi a práce v dospělém souboru?

Smysl práce je stejný v dětském i dospělém souboru. V dospělém to však funguje mnohonásobně rychleji, a co hercům řeknu, udělají. To se o tom dětském ani zdaleka říci nedá. Při zkouškách s dospělým soub-

rem přijdu, je připravená scéna a já jenom říkám připomínky. Je tam osvětlovač a já vysvětluji, co by se mi líbilo a jak si to představuji. A oni to prostě udělají. Při práci s dětmi tohle všechno dělám já.

Je možné vytvořit stejné představení, jaké jsme dnes viděli, v ZUŠ?

Problém je v tom, že děti přijdou třeba jen jednou týdně na jednu hodinu. Za hodinu, když se má třeba jen postavit scéna, jít zkoušet a pak zase scénu rozbourat, protože přijde jiná skupina, je těžké. Na druhou stranu, když jsou děti starší, děláme i víkendové zkoušky a večer zůstáváme déle.

A přecházejí děti ze ZUŠ do dospělých souborů?

V Rakovníku, jak víš, je běžné, že děti ze ZUŠ pokračují v rakovnickém souboru. A dvě nejmladší holky, které dnes hrály s třebechovickým souborem, jsou také z dramaťáku.

Honza Švácha

Pavlína Schejbalová prezentuje práce svých svěřenců...

OBRÁZKY OD DĚTÍ JSME SI VYDYNDALI

■ Divadelní soubor Tábor patří mezi pravidelné účastníky Popelky. V letošní sezóně nastudoval hru Vlastimila Pešky Měla babka čtyři jabka. Režisérem inscenace je pan Josef Konrád.

Jste velmi mladý a věkově vyrovnaný soubor. Jste navázáni na nějakou ZUŠ?

Ne, nejsme navázáni na nic. Tohle vzniká podle toho, co se přihlásí za lidi. V posledních letech se to vyvinulo tak, že nabíráme hodně mladé, kteří nám následně po maturitě odcházejí. Jinak jsme občanské sdružení a fungujeme ve spolupráci s tábořským divadlem. Ve dnech, kdy je v divadle volno, tam můžeme zkoušet. Na oplátku s nimi máme smlouvu, že pro ně ročně odehrajeme tři představení zdarma.

Věnujete se výhradně tvorbě pro děti?

V poslední době děláme převážně pohádky, ale čistě zaměřeni na děti nejsme. Máme projekt, kdy v létě jezdíme týden po všech a na návisi odehrajeme odpoledne pohádku a večer komedii. Takhle jezdíme už sedm let. Udržujeme proto na repertoáru i starší věci a snažíme se, aby byla vždy jen jedna z nich nová.

Jak se mladí herci vyrovnávají s bezprostředními reakcemi dětí?

Dneska to bylo v mezích přijatelnosti.

ti. Je to reakce, ale ne taková, aby vysloveně rušila. To se nám s babkou, zaklepu, ještě nestalo. Většinou je reakce diváků na tyhle jednodušší věci dobrá. Posledně jsme tu ale byli s Malým Alenášem, což bylo divadlo mnohem složitější a těžší, a to když děti nechytí, nepřijmou ho. Avizovali jsme ho jako divadlo

pro druhý stupeň, ale někdy přišly mladší děti a nebylo to ono.

Jak přizpůsobujete hru cílovému věku?

Netestujeme na dětech známých, to ne. Víceméně odhaduju. Navíc v téhle sestavě člověk s dětmi někdy pracuje už při zkoušení, některým je třináct let.

Jsou pro Vás přínosné reakce dětských skupin na Popelce?

Určitě jo. Myslím, že jsme byli dokonce první, kdo si vydyndal obrázky, které děti malují, a odvezli jsme si je. To bylo, když jsme tu hráli Polní žínku Evelínku. Byla to pro nás neuskutečná zkušenost. Opravdu je to velký přínos. *-jip-*

JABLÍČKO S HVĚZDIČKOU

■ Druhý festivalový den otevřel Divadelní soubor Tábor. Pošmourne rakovnické listopadové dopoledne rozjasnil energickým představením divadelně kultivované inscenace hry zkušeného autora Vlastimila Pešky MĚLA BABKA ČTYŘI JABKA.

Pravidelní návštěvníci rakovnické Popelky text dobře znají. Před nedávnem ho na festivalu úspěšně uvedl libický divadelní spolek Vojan, který dokázal, že tento hravý text, určený pro výsostně ansámbové herectví, nemusí být jen výsadou mladých generačních divadel...

Inscenace, kterou jsme mohli zhlédnout na Popelce roku 2012, byla naopak (s výjimkou režie) plně v rukou generační skupiny herců věkem dospívajících. Ti potvrdili jak kvalitu Peškova textu, tak solidní tvůrčí potenciál souboru. Jejich inscenace je

ukázkou vysoce kultivovaného divadla pro děti. A současně příkladem divadla s neomylně přesnou diváckou adresou, zacílenou na předškolní děti od čtyř let. A to – poučeně – i s nutným vědomím, že mohou přijít i děti o cca rok mladší (jsem přesvědčen, že ani tříletí diváci nezůstali ochuzeni) a s předpokladem, že se budou moct pobavit i jejich starší sourozenci či rodiče. To vše bylo naplněno, což do značné míry potvrdily i výsledky průzkumu dětského publika ve starším dětském semináři...

Divadelní hra Měla babka čtyři jabka je v první řadě vynikající dramaturgickou volbou. Je múzická, má dobrý rytmus a prostřednictvím jakési „vnitřní textové režie“ přesně dávákuje komunikaci s dětským publikem. To proto, že jednak nápaditě pracuje se známými pohádkovými motivy, jednak sama činí prostřednictvím záměrného opakování dílčích dramatických motivů text dětem blízkým, důvěrně známým.

Táborští kvality předlohy vycítili a ukotvili je ve stylově čistém jevištním tvaru. Herecké vyjadřovací prostředky, text i scénografie jsou v dokonalém souladu, poetika inscenace je průzračná a komunikace s dětským divákem tak může proběhnout (a také probíhá) zcela nerušeně.

Přes všechny zjevné klady nezůstala inscenace ušetřena některých problémů.

Inscenátoři nám vyprávějí pomocí prostředků antiiluzivního divadla postupně čtyři jednoduché pohádkové příběhy. Ty jsou, v souladu s textem, zasazeny do rámce společné hry dospívajících dam a pánu na staré babky a dědky a jejich povídačky, jejich pohádky. Zatímco při hereckém znázorňování dílčích vyprávěných pohádek pracuje soubor s hereckou stylizací účelně,

v rovině civilního rámce inscenace je míra této stylizace nejednotná a místy nadbytečná. Optimální by bylo, aby herci v této rovině jevištního vyprávění vystupovali sami za sebe, pouze na základě vlastního osobnostního vkladu. Uvědomuji si přitom, že na prahu dospělosti by bylo jít na jeviště čistě jen a pouze za sebe (bez masky, byť sebemenší, divadelní stylizace) pro kohokoli z nás úkolem vpravdě nadlidským. Výsledek je ovšem takový, že jsou si obě zmíněné inscenační roviny až příliš podobné, což poškozuje celkový temporytmus inscenace.

Temporytmus je ostatně jejím problémem klíčovým. Má bohužel sestupnou tendenci. První pohádka O veliké řepě k divákům cválá, druhá O koze Róze k nim kluše a třetí O koblížkovi k nim pokulhává... Ještě že inscenátoři jednu z pohádek původní Peškovy předlohy zcela škrtnuli... Přitom by stačilo málo. Především věnovat více pozornosti gradaci hereckých výkonů. V inscenaci se (v souladu s textem) pravidelně opakují jednotlivé dramatické motivy. Je nezbytné, aby jednající herci jménem svých dramatických postav zřetelně zaujali vztah k tomu, že jde o jednání opakované, aby ho od předchozího odlišili v dílčích detailech hereckého projevu. Zkrátka

a dobře, neškodilo by pár herecko režijních nápadů k dobru. Pohádce O koblížkovi by jistě slušela větší divadelní zkratka.

Totéž, co o nápadech herecko režijních, platí i o nápadech scénografických. Základ dekorace tvoří centrální scénický objekt, který připomíná dřevěné dětské kostičky,

seskládané do podoby chaloupky... Za ním mají herci své skryté zázemí. Obraz skládačky dobře koresponduje s žánrem divadelního pohádkového pásma. Skutečnost, že jde vlastně o hračky, pak pro změnu s hravým antiiluzivním principem divadelního sdělování. Vrcholem výtvarného řešení jsou některé vysoce

účelné divadelní rekvizity, jako např. liščina multifunkční kabelka – tlama. Škoda, že podobných nápadů nemá inscenace více!

Přes veškeré problémy jde o šťastnou dramaturgickou volbu a o zdařilou inscenaci. Ta čtyři jabka, která nám nakrojil tábořský soubor, v sobě ukrývají hvězdičku štěstí. A ta

hvězdička by se krásně vyjímalala za jedničkou, kterou si jejich inscenace určitě zaslouží. Myslím, že děti, které si na hvězdičkách za jedničkami zakládají, by se mnou v zásadě souhlasily.

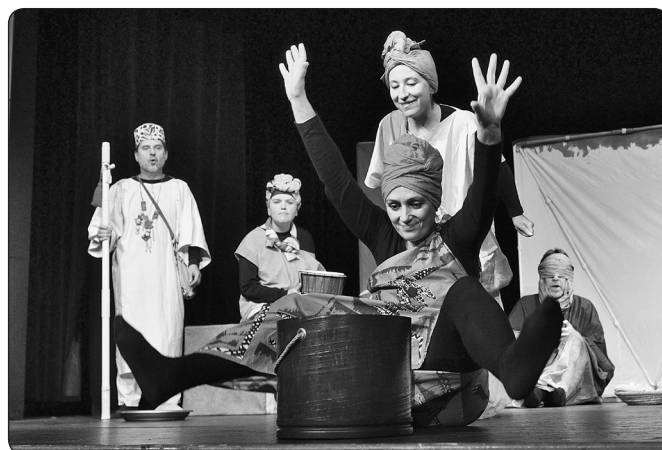
Luděk Horký

MAKAPHOVY DARY – POHÁDKY AFRICKÉ A PŘECE ČESKÉ

■ Inscenovat pohádky z jiných kultur není věc jednoduchá – jiná duchovní tradice, jiné myšlenkové zázemí, jiný vztah k příběhu, jiná morálka. Symposion Třebechovice pod Orebem však v této nelehké disciplíně překvapivě uspěl.

Základ jejich zdatu tkví paradoxně právě v rozhodnutí nezbavovat trojici vybraných afrických pohádek (dle evropských měřítek spíše bajek) jejich specifičnosti a exotiky. A to včetně nekompromisního mravního vyznění, strohému lpění na řádu věcí a jednoznačné absenci jakékoli „české“ pohádkové líbeznosti. Právě hořké mravní pointy jednotlivých pohádek však působí nebývale silně aktuálně (u závěru pohádky o pravdě a lži se zřetelně vybaví skeptické Vysockého/Nohavicovo „jistě že ve světě nakonec zvítězí Pravda/ale až dokáže to, co dokáže Lež“). Druhým z úspěšných momentů inscenace je pak v samotné dramati-

zaci režisérky Jiřiny Krtičkové – ta spojuje trojici příběhů rámcem, který neplní pouhou tradiční, utilitárně propojující funkci. Naopak – rámcový příběh, v němž je vypravěč Makapho okrádán chtivou Stařenou, je paradoxním zrcadlem příběhům vloženým. Neboť ten, kdo vypráví o potřebě obezřetnosti a jasněho vidění věcí, se sám nechá podvádět. Další devizou třebechovických je nebývale čisté stylové řešení inscenace. Prostá, leč funkční scéna, jednoduché a účinné stínohry, jasné oddělení „iluzivního“ rámce a „neiluzivního“ demonstrování pohádek. Konečně herectví. Zřetelné, úsporné, přesné. Přes pomalé tempo in-

scenace nikdy neztratí napětí – zásluhu na tom má evidentně celý soubor, který nehraje v první řadě jednotlivé charaktery (natož samostatné účelné ornamenty), ale téma celé inscenace. V čele s Makaphem Martina Černého, který přes omezené výrazové prostředky (hraje fakticky

pouze hlasem) dosahuje nebývalé působivosti.

Makaphovy dary třebechovických jsou zatím jistě nejpříjemnějším překvapením letošní Popelky.

Jan Šotkovský

ČERVIVEN SPGŠ KRNOV – ŠKOLA SNŮ

■ Souborem jsme přizváni k „náslechu“ závěrečné zkoušky „posluhačů“ Školy snů. V rozvrhu jsou praktické úkoly ze snů „pracích, pomáhacích...“ Posláním žáků je během spánku pomoci zvířátkům i dětem, prostřednictvím aplikovaných snů vyřešit jejich denní trápení. Nejsem si zcela jist, zda tato linie je zcela důsledně budována a držena během celé inscenace. Dá se s úspěchem pochybovat i o tom, zda je toto pro inscenátory linie hlavní. V okamžiku, kdy po příběhu „O medvědovi“ Sny dokonce vstupují do reality a netrpělivým dětem odpovídají jako jejich matky, se tento princip (alespoň pro mne) rozpadá zcela.

Také si kladu otázku, zda vlastní skladba vnitřních povídek bezesbýtku odpovídá divácké adrese souborem uváděné (pro děti od 6ti let). Jako by se mezi dvě zkoušky snů adresovaných této věkové skupině vmezovala pasáž určená dětem

podstatně starším. A to jak ve zvolených jevištních prostředcích tak i v až existenciálním tématu, které sen o medvědovi nese a snaží se vyřešit. V neposlední řadě i ze zaujetí, které soubor této pasáži věnuje, lze odvodit, že je to pro inscenátory sdělení nejzásadnější. Což logicky vyplývá i z věku aktérů.

Tato disproporce inscenace pak brání v tom, aby se jednotlivé „zkoušky“ studentů Školy snů složily v jednoznačný celek. Diváčkou přehlednost inscenace by podpořila také pečlivější práce s výrazným oddělováním jednotlivých situací a jejich pointování. Snová platforma v tomto směru nabízí velmi široké možnosti nejen souboru s tak apelativním způsobem práce...

Inscenace klade větší důraz na vlastní prezentaci a zkoumání řešených problémů. Jen v náznaku je pak věnována pozornost dopadu sekvencí prožitých ve snu na reálný život. Není nám dovoleno sledovat, jak se spáčí s událostmi ze sna skutečně vyrovnají. Jak s poučením, kterého se jim dostalo, naloží. Jakoby inscenace předpokládala, že „je to jasné“. Při tom právě odvaha se nejen poučit, ale takřkajíc „se změnit“ a dokázat odolávat tlaku většiny, je mnohdy tím největším dramatem... Myslím, že nikoho nepřekvapuje, že ne všechny naše sny se musejí naplnit a ne každému snu dokážeme porozumět. Což ale není důvod přestat chodit spát.

René Vápeník

Program

Pátek 9. listopadu 2012

09.00 – 09.45 a 10.30 – 11.15 Sál KC
De Facto Mimo Jihlava / režie Martin Kolář
Martin Kolář: Kája v cirkuse

10.30 – 11.20 TD
Inspirativní představení
Divadlo Drak Hradec Králové / režie Matija Solce
H. Ch. Andersen, M. Solce, P. Hašek:
Děvčátko se sirkami

15.30 – 17.00 » rozborový seminář s reflexemi dětských skupin
(Kája v cirkuse)

19.00 – 20.00 TD
Inspirativní představení
Divadlo rozmanitostí Most / režie Jiří Ondra
Kateřina Fixová, Jiří Ondra: Pohádkové město

22.00 – 00.00 » diskusní fórum s reflexemi dětských skupin
(Děvčátko se sirkami, Pohádkové město)

Pop(e)lky

Když je vína po dně

Červená tma, místy probleskuje světlo svíček z okolí sklenice. Jsem na dně a sleduji, kolik mám ještě kyslíku v dýchacím přístroji. Být kapitánem podvinného vinolungu není žádná legrace. Občas někdo strčí do stolu a krvavá tekutina se rozvíří v rubínovém vlnobití. S obtížemi dostávám prostředí kapitánského můstku do normálu a uvažuji o nevděčné pozici výzkumníka v nehostinném prostředí rozbouraného vína.

Svět se zmenšil na průhlednou stěnu a jak kapalina, v níž se pohybuji, ubývá, začínám mít stále jasnější pocit, že rudé moře nade mnou přestává mít jakoukoliv vládu. Když kapalina dosahuje sotva k rotorům pohonných jednotek, uvědomím si, že ještě chvíli a budu na suchu. Otevřu víno-těsný otvor na hřbetě zařízení a vyšplhám se na povrch ponorky. S rozkoší dýchám první doušky čerstvého čistého vzduchu a rozhlížím se po okolí. Skrze sklo sklenice vidím rozmazané postavy, jejichž obličeje vzdáleně připomínají panoptikum návštěvníků zrcadlového bludiště. Už dost, říkám si a chci odejít někam daleko od svého poslání, pryč od sklenice, pryč z této situace, pryč z této doby. V okamžiku, kdy si holou rukou něžně pohladím studené sklo, mi dojde, že je něco špatně. Že se nedokážu dostat nahoru žádným způsobem. Kluzká stěna se blýská všude okolo mě a záchvat strachu z otevřených prostor na sebe nenechá dlouho čekat. S panikou v zádech se vracím do vyhrátého vinolungu s čerstvou zásobou vzduchu, zavírám poklop a sám sobě se snažím namluvit, že je všechno v pořádku. Po chvíli roztáčím masivní vrtule pohonných jednotek, ale ty se bez odporu roztočí a rozvlíknou zbytky vína na dně skleněného vězení. Chvilí uvažuji o porušení zákazu komunikace, ale pak si uvědomuji, že tuhle misi jsem si vybral sám a nikdo mi nepomůže, ani kdybych chtěl. Usínám s pocitem beznaděje v očích i na duši. Náhle mě probudí bubnování na odolný plášť stroje. Kulatými okénky vidím rudý déšť, který během několika okamžiků naplní nádobu po okraj. Sklenice se zbaví rovnovážného stavu a svůj obsah přečerpává v krvavých vodopádech do útrob hostitele. Když po nějakém čase zaparkuji vinolung v garáži a vracím se do výzkumáku, je mi jasné, že na svoji chvilkovou paniku nikoho upozorňovat nebudu. Jen poprosím exekutivu, zda by nemohla vyslat do centra podprahový vzkaz, že sklenice nesmí být nikdy prázdná. „Ještě dvě deci,“ říká pán na baru a já vím, že je všechno v pořádku.

Honza Švácha

